

6. Βασικές έννοιες στην EDC/HRE

6.1 Γιατί χρειαζόμαστε βασικές έννοιες στην EDC/HRE;

Αντιλαμβανόμαστε την EDC/HRE σαν μια διαδικασία κονστρουκτιβιστικής μάθησης.²⁰ Οι μαθητές δημιουργούν ή κατασκευάζουν νόημα και κατανόηση συνδέοντας πληροφορίες με έννοιες. Η μάθηση και η σκέψη λαμβάνει χώρα στα επίπεδα του συγκεκριμένου και του αφηρημένου. Η αφηρημένη σκέψη βασίζεται σε έννοιες. Χωρίς αναφορά σε ένα κοινό σύνολο εννοιών τους ορισμούς των οποίων καταλαβαίνουμε και έχουμε συμφωνήσει, καμία ανταλλαγή ιδεών, ή αντιπαράθεση απόψεων, ή συζήτηση ή κρίση δεν θα ήταν δυνατή.

Οι έννοιες είναι επομένως απαραίτητες, τόσο για την κονστρουκτιβιστική μάθηση όσο τελικά και για τη λήψη πολιτικών αποφάσεων. Ποιες έννοιες, επομένως, θα πρέπει να επιλέξουμε; Ζούμε σε πλουραλιστικές κοινωνίες, πράγμα που σημαίνει ότι τα άτομα και οι ομάδες προωθούν διαφορετικά ή ακόμη και αντικρουόμενα συμφέροντα και αξίες. Επιπλέον, η φιλοσοφία και η κοινωνική επιστήμη περιλαμβάνουν διαφορετικές προσεγγίσεις, ακόμη και αμφιλεγόμενες. Ως εκ τούτου, είναι αδύνατο να πάρουμε ένα σύνολο βασικών εννοιών από μία μόνο πηγή. Στην κονστρουκτιβιστική μάθηση, με έμφαση στην ανάπτυξη των ικανοτήτων, οι έννοιες είναι απαραίτητες. Ως εκ τούτου, μοντέλα εννοιών στην εκπαίδευση για την ιδιότητα του πολίτη βρίσκονται υπό συζήτηση. Πιστεύουμε ότι το μοντέλο μας είναι μία πιθανή προσέγγιση.

Έχουμε επιλέξει το παρακάτω σύνολο εννέα βασικών εννοιών, επειδή αφορούν τόσο την εμπειρία των μαθητών σε μια μικρο-κοινωνία όσο και την πολιτική κοινότητα ως σύνολο:

- ταυτότητα,
- ετερότητα και πλουραλισμός,
- υπευθυνότητα,
- σύγκρουση,
- κανόνες και δίκαιο,
- κυβέρνηση και πολιτική,
- ισότητα,
- ελευθερία,
- μέσα επικοινωνίας.

Οι βασικές έννοιες δημιουργούν ένα σπειροειδές πρόγραμμα σπουδών, καθώς η εστίαση στα βιβλία αλλάζει από τη σχολική κοινότητα (επίπεδο πρωτοβάθμιας, Βιβλίο II) στην πολιτική κοινότητα (επίπεδο λυκείου, Βιβλίο IV), με το Βιβλίο III να περιλαμβάνει πλευρές και των δύο (βλ. Μέρος 1, Κεφάλαιο 4, στο παρόν βιβλίο). Οι έννοιες της δημοκρατίας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων - οι βασικές έννοιες της EDC/HRE - διαπερνούν όλες τις εννέα βασικές έννοιες. Έχουν εξεταστεί σε ξεχωριστά κεφάλαια σε αυτό το εγχειρίδιο. Όλες οι βασικές έννοιες μπορούν και πρέπει να συνδεθούν με περαιτέρω έννοιες και κατηγορίες, ανάλογα με το επίπεδο της ηλικίας των μαθητών και το γνωστικό αντικείμενο. Και τα τρία βιβλία περιλαμβάνουν εννέα πρότυπες ενότητες τεσσάρων μαθημάτων η καθεμία, που εξετάζουν το ίδιο σύνολο βασικών εννοιών. Το κάνουν αυτό με διαφορετικούς τρόπους δείχνοντας πως η ίδια έννοια μπορεί να προσαρμοστεί στο επίπεδο κατανόησης των μαθητών καθώς και σε διαφορετικούς ηλικιακά μαθητές. Αν δύο ή τρία βιβλία συνδυαστούν με αυτό τον τρόπο (κάθετα), είναι δυνατή μια κονστρουκτιβιστική μαθησιακή διαδικασία που καθοδηγείται και υποστηρίζεται από μια συγκεκριμένη βασική έννοια. Την ίδια στιγμή, οι βασικές έννοιες συνδέονται οριζόντια σχηματίζοντας ένα δίκτυο

20. Βλ. Κεφάλαιο 3 για την κονστρουκτιβιστική μάθηση στο Μέρος 1 του παρόντος βιβλίου.

κατανόησης. Μια πρόχειρη ένδειξη των πιθανών συνδέσμων είναι σε τι διαστάσεις της πολιτικής²¹ αναφέρονται.

6.2 Η ουσία των βασικών εννοιών

Αυτή η ενότητα περιγράφει εν συντομίᾳ την ουσία των εννέα βασικών εννοιών σε αυτή την έκδοση της EDC/HRE, εξετάζοντας τη σημασία τους για την EDC/HRE σε μικροοικονομικό και μακροοικονομικό επίπεδο (το σχολείο και η πολιτική κοινότητα).

6.2.1 Ταυτότητα

Όπως τα φυσικά δικαιώματα, τα ανθρώπινα δικαιώματα εστιάζουν στο άτομο. Όλα τα ανθρώπινα όντα είναι προικισμένα με ανθρώπινη αξιοπρέπεια και το δικαίωμα να ζουν ελεύθερα και να απολαμβάνουν τα δικαιώματά τους, χωρίς διακρίσεις. Το κράτος εξυπηρετεί το άτομο και όχι το αντίστροφο. Η προσωπική ελευθερία παρέχει στα άτομα το δικαίωμα να αναπτύξουν την προσωπικότητά τους ελεύθερα, συμπεριλαμβανομένων των βασικών επιλογών στη ζωή, όπως οι αξίες, οι συνεργάτες, τα επαγγέλματα, και η απόκτηση παιδιών. Στη σύγχρονη κοσμική κοινωνία, αυτή η ελευθερία είναι μια πρόκληση, καθώς η αποδυνάμωση των δεσμών και των παραδόσεων (οικογένεια, θρησκεία, κ.λπ) συνεπάγεται επιλογές. Οι επιλογές μας επηρεάζουν τους άλλους και το αντίστροφο, και ως εκ τούτου, στη διαμόρφωση της ταυτότητας μας φέρουμε επίσης ευθύνες. Στη σχολική κοινότητα, οι μαθητές μοιράζονται τις εμπειρίες τους και εργάζονται για τις επιλογές ζωής που όλοι οι νέοι πρέπει να κάνουν, όπως η περαιτέρω εκπαίδευση και η επαγγελματική σταδιοδρομία.

Η έννοια της ταυτότητας είναι στενά συνδεδεμένη με την ετερότητα και τον πλουραλισμό, την ελευθερία, την ισότητα και την υπευθυνότητα.

6.2.2 Ετερότητα και πλουραλισμός

Οι σύγχρονες κοινωνίες είναι πλουραλιστικές κοινωνίες. Τα άτομα που ασκούν το ανθρώπινο δικαίωμα στην ελευθερία θα παράγουν κυριολεκτικά τον πλουραλισμό - ένα πλήθος ατομικών ταυτοτήτων με διαφορετικές επιλογές στον τρόπο ζωής, τις προτεραιότητες και τα συμφέροντα, που περιορίζονται ή υποστηρίζονται, ανάλογα με την περίπτωση, από τους διαθέσιμους υλικούς πόρους - το εισόδημα και την περιουσία. Η ετερότητα περιλαμβάνει διαφορές με βάση το φύλο, την εθνική καταγωγή, την τάξη, την ηλικία, τον τύπο του μαθητή, την περιοχή, τις θρησκευτικές πεποιθήσεις και τις αξίες. Οι πλουραλιστικές κοινωνίες θέτουν την πρόκληση: τι σύνολο αξιών μπορούν τα μέλη μιας κοινότητας να αποδεχτούν; Η σταθερότητα των κοινοτήτων που βασίζονται στα ανθρώπινα δικαιώματα εξαρτάται από τις συνθήκες που τα δημοκρατικά κράτη δεν μπορούν να εξασφαλίσουν (το δίλημμα ελευθερία - σταθερότητα). Το ίδιο ισχύει και στο σχολείο, όπου οι μαθητές θα πρέπει να μάθουν να αντιλαμβάνονται και να αντιμετωπίζουν τη διαφορετικότητα και τον πλουραλισμό ως πρόκληση - που συνδυάζει τα προβλήματα και τους κινδύνους με τις ευκαιρίες.

Η έννοια της ετερότητας και του πλουραλισμού είναι στενά συνδεδεμένη με την κυβέρνηση και την πολιτική, την ελευθερία, τη σύγκρουση και την υπευθυνότητα.

6.2.3 Υπευθυνότητα

Την ελευθερία πρέπει να την απολαμβάνουν όλοι, και ως εκ τούτου, ο καθένας πρέπει να αποδεχθεί ορισμένα όρια. Αυτό αρχίζει, για παράδειγμα, με ένα ίσο μερίδιο χρόνου ομιλίας και προσοχής σε κάθε μαθητή στην τάξη. Σε κοινωνίες που βασίζονται στο ελεύθερο εμπόριο και τον ανταγωνισμό, η άνιση κατανομή του εισοδήματος και της ευημερίας οδηγεί σε άνιση κατανομή των ευκαιριών για την άσκηση της ελευθερίας. Στη δημοκρατία, η αρχή της πλειοψηφίας πρέπει να εξισορροπείται με την προστασία των δικαιωμάτων της μειοψηφίας για τη διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής.

Η ελευθερία και η ισότητα μπορεί να είναι δύσκολο να εξισορροπηθούν. Ένας τρόπος για να

21. Για περισσότερες πληροφορίες πάνω στις τρεις διαστάσεις της πολιτικής, βλ. τον φάκελο εργασίας σε αυτό το βιβλίο: Πώς μπορώ να χειριστώ το θέμα της πολιτικής στις τάξεις της EDC/HRE;.

συμβιβαστούν είναι μέσω της ατομικής ευθύνης. Ο άλλος είναι μέσω της δεσμευτικής λήψης πολιτικών αποφάσεων. Και οι δύο τρόποι είναι αναγκαίοι, καθώς ο καθένας έχει τα όριά του. Οι νόμοι δεν μπορούν να αναλάβουν τη διευθέτηση του κάθε περιστατικού στην καθημερινή ζωή, και δεν είναι ούτε εφικτό ούτε επιθυμητό να παρακολουθούνται και να ελέγχονται πλήρως οι ζωές μας από την κρατική εξουσία. Μια κοινότητα βασισμένη στα ανθρώπινα δικαιώματα βασίζεται στην προθυμία και την ικανότητά μας να αναλαμβάνουμε την ευθύνη για τη συμπεριφορά μας και τις ανάγκες των άλλων.

Η υπευθυνότητα είναι στενά συνδεδεμένη με την ελευθερία, την ισότητα, την ταυτότητα, τους κανόνες και το δίκαιο, και τη σύγκρουση.

6.2.4 Σύγκρουση

Οι διαφορές απόψεων, οι αντικρουόμενες ανάγκες, τα συμφέροντα και οι συγκρούσεις είναι μέρος της ζωής του ανθρώπου, και ιδιαίτερα στις πλουραλιστικές κοινωνίες. Πολλοί άνθρωποι θεωρούν τη σύγκρουση ως κάτι επιβλαβές, που στέκεται εμπόδιο στον δρόμο της αρμονίας, και κατά συνέπεια πρέπει να αποφεύγεται ή ακόμη και να καταστέλλεται. Ωστόσο, δεν είναι η σύγκρουση αυτή καθαυτή επιβλαβής, αλλά αντίθετα κάποιοι τρόποι αντιμετώπισή της. Στην EDC/HRE οι μαθητές πρέπει να μάθουν ότι μέσα σε ένα πλαίσιο διαδικαστικών κανόνων, με την υποστήριξη μιας πολιτικής κουλτούρας αμοιβαίου σεβασμού, υπάρχει χώρος για άφθονη διαφωνία και επιχειρηματολογία. Τα άτομα και οι ομάδες μπορούν, και μάλιστα πρέπει, να αρθρώνουν τα συμφέροντά τους για να εξασφαλίσουν έτσι ότι θα ληφθούν υπόψη. Κατά τις συζητήσεις και τις διαπραγματεύσεις που θα ακολουθήσουν, όμως, όλες οι πλευρές θα πρέπει να είναι έτοιμες να διαπραγματευτούν για συμβιβασμό. Χωρίς αυτή τη διαλεκτική ή εποικοδομητική στάση έναντι των ιδίων συμφερόντων κάποιου, κανένας συμβιβασμός δε θα ήταν δυνατός.

Κατά κανόνα, οποιαδήποτε σύγκρουση για την κατανομή των πόρων που μπορεί να αποτυπωθεί σε ποσό ή ποσοστό μπορεί να λυθεί με συμβιβασμό. Από την άλλη πλευρά, σε συγκρούσεις που αφορούν ιδεολογία, αξίες ή ακόμη και εθνική καταγωγή, μια λύση με συμβιβασμό είναι αδύνατη. Μια κουλτούρα πολιτισμένης, δηλαδή, μη βίαιης επίλυσης συγκρούσεων με βάση τον αμοιβαίο σεβασμό είναι ως εκ τούτου απαραίτητη για τη δημοκρατική ιδιότητα του πολίτη. Η σύγκρουση προκύπτει στο σχολείο όπως και σε κάθε άλλο χώρο εργασίας ή της κοινότητας, και δίνει στους μαθητές την ευκαιρία να μάθουν πώς να επιλύουν τις συγκρούσεις ειρηνικά και να μην τις φοβούνται.

Η σύγκρουση είναι στενά συνδεδεμένη με την ετερότητα και τον πλουραλισμό, την κυβέρνηση και την πολιτική, τους κανόνες και το δίκαιο και την υπευθυνότητα.

6.2.5 Κανόνες και δίκαιο

Οι νόμοι παρέχουν το τυπικό πλαίσιο για τις δημοκρατικές κοινότητες που βασίζονται στα ανθρώπινα δικαιώματα. Κατά κανόνα, όλοι αναμένεται να υπακούουν στο νόμο, διότι έχει περάσει από τον κανόνα της πλειοψηφίας. Αυτό γίνεται συνήθως μέσω κοινοβουλευτικής ψηφοφορίας, η οποία με τη σειρά της βασίζεται σε πλειοψηφίες στις γενικές εκλογές, αλλά μπορεί επίσης να γίνει με δημοψήφισμα. Οι νόμοι προορίζονται να αντικατοπτρίζουν και να προστατεύουν τα ανθρώπινα δικαιώματα και να θέτουν διαδικαστικούς κανόνες για την επίλυση των συγκρούσεων και τις πολιτικές διαδικασίες λήψης αποφάσεων. Οι κανόνες εξυπηρετούν τους ίδιους σκοπούς, αλλά δημιουργούνται από άλλους φορείς, και μπορούν να υπάρχουν σε γραπτή ή άγραφη μορφή.

Αναμένεται όλοι να υπακούμε στους νόμους, αλλά τι γίνεται όταν θεωρούμε πως η νομοθεσία είναι άδικη; Υπάρχουν πολλές περιπτώσεις κοινωνικών και νομικών μεταρρυθμίσεων που ξεκίνησαν με πολιτική ανυπακοή: οι πολίτες σκόπιμα δεν υπάκουσαν τον νόμο προκειμένου να αμφισβητήσουν αυτό που θεώρησαν άδικο ή καθιστούσε παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, και για να επιφέρουν έτσι μια σχετική συζήτηση και τροποποίηση των ισχύοντων νόμων.

Οι μαθητές θα πρέπει να κατανοήσουν και να εκτιμήσουν τη διαλεκτική μεταξύ των δικαιωμάτων της ελευθερίας και της προστασίας και του περιορισμού τους μέσω θεσμικών πλαισίων. Αν αιρόταν το πλαίσιο, η ελευθερία θα μετατρεπόταν σε αναρχία και η αναρχία με τη σειρά της σε επικράτηση της βίας. Στην εργασιοκεντρική μάθηση, οι μαθητές βιώνουν αυτή την αρχή στο σχολείο. Μια σφιχτή ρύθμιση των καθηκόντων, χρονικά πλαίσια και κανόνες δεν καταπνίγουν τη δημιουργικότητα των μαθητών, αλλά

αντίθετα, ανοίγουν την πόρτα σε ένα ευρύ πεδίο ελευθερίας και δημιουργικότητας. Οι μαθητές μπορούν επίσης να συμμετέχουν στη τροποποίηση των σχολικών νόμων που δεν αντανακλούν τις αξίες των δημοκρατικών ή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Οι κανόνες και το δίκαιο είναι στενά συνδεδεμένα με τη σύγκρουση, την ελευθερία και την ισότητα.

6.2.6 Κυβέρνηση και πολιτική

Στην EDC/HRE, η βασική έννοια της πολιτικής επικεντρώνεται στην πτυχή της πολιτικής ως διαδικασία επίλυσης συγκρούσεων και επίλυσης προβλημάτων. Η κυβέρνηση καλύπτει τη θεσμική πτυχή της πολιτικής, δηλαδή, τη διαδικασία λήψης πολιτικών αποφάσεων μέσα σε ένα θεσμικό πλαίσιο. Η δημοκρατική σχολική διοίκηση δίνει στους μαθητές την ευκαιρία να μάθουν πώς να επηρεάζουν και να λαμβάνουν μέρος στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων για τη διαχείριση μιας κοινότητας και για τον καθορισμό των στόχων της. Το μοντέλο κύκλου της πολιτικής μπορεί να εφαρμοστεί στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων τόσο σε μικροοικονομικό και μακροοικονομικό επίπεδο, δηλαδή, στη σχολική κοινότητα και στην πολιτική κοινότητα στο σύνολό της (περιφερειακό ή εθνικό επίπεδο). Τα μέσα επικοινωνίας διαδραματίζουν αποφασιστικό ρόλο στον έλεγχο των φορέων λήψης πολιτικών αποφάσεων, καθώς επίσης και στον καθορισμό της διάταξης θεμάτων. Το ίδιο ισχύει και για το σχολείο, όπως δείχνουν τα κεφάλαια για τα μέσα ενημέρωσης στα τρία εγχειρίδια (Βιβλία II-IV).

Ως ένα ζεύγος εννοιών, η κυβέρνηση και η πολιτική αναφέρονται στις διαφορετικές ρυθμίσεις λήψης πολιτικών αποφάσεων. Ενώ η κυβέρνηση δίνει έμφαση στην ιεραρχική, θεσμοθετημένη διάσταση, η πολιτική περιλαμβάνει επίσης την άτυπη διάσταση - ευρύτερο πεδίο εφαρμογής, αλλά και με μικρότερη, ή καθόλου, ρύθμιση των διαδικασιών. Η άτυπη, επικουρική πλευρά της πολιτικής είναι σημαντική για την αποτελεσματικότητα του θεσμικού συστήματος. Τόσο στο σχολείο όσο και στην πολιτική, τα ιδρύματα δεν θα μπορούσαν να αντιμετωπίσουν όλα τα προβλήματα και ζητήματα, και ως εκ τούτου, εναπόκειται στους ίδιους τους πολίτες η επίλυση διαπροσωπικών διαφορών και συγκρούσεων.

Η κυβέρνηση και η πολιτική είναι στενά συνδεδεμένες με τη σύγκρουση, τους κανόνες και το δίκαιο, την υπευθυνότητα και τα μέσα επικοινωνίας.

6.2.7 Ισότητα και ελευθερία

Αυτές οι δύο βασικές έννοιες εξετάζονται εδώ μαζί, για δύο λόγους.

Πρώτον, η ανθρώπινη αξιοπρέπεια είναι η βασική αξία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Οι δύο βασικές αρχές της δικαιοσύνης που συνθέτουν την ανθρώπινη αξιοπρέπεια από νομική άποψη είναι η ισότητα (απαγόρευση των διακρίσεων) και η ελευθερία (όπως βιώνεται μέσα από τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα). Η αξιοπρέπεια ενός ατόμου απειλείται μέσω διακρίσεων και με τη φυλάκιση. Οι δύο πρώτες γενιές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων επικεντρώθηκαν στα δικαιώματα στην ελευθερία και στην ισότητα κατανομής ευκαιριών.

Δεύτερον, μπορεί να υπάρχει ένταση μεταξύ ελευθερίας και ισότητας. Για παράδειγμα, η ελευθερία της έκφρασης υποδηλώνει ότι σε έναν μαθητή θα πρέπει να δίνεται η δυνατότητα να εκφράζει τη γνώμη του στην τάξη, όπως αυτός νομίζει. Η ισότητα των ευκαιριών για όλους τους μαθητές, από την άλλη πλευρά, απαιτεί ο χρόνος ομιλίας να είναι δίκαια και ισομερώς κατανεμημένος μεταξύ όλων των μαθητών. Για τον κάθε μαθητή, αυτό μπορεί να σημαίνει ένα ή δύο λεπτά πριν ο επόμενος μαθητής πάρει τον λόγο. Η ατομική ελευθερία της έκφρασης πρέπει λοιπόν να είναι περιορισμένη, ίσως αρκετά αυστηρά, ώστε να εξασφαλίζεται σε κάθε μαθητή η ευκαιρία να συμμετάσχει στη συζήτηση. Σε ποιο βαθμό κάθε μαθητής δυσκολεύεται στο πλαίσιο αυτών των περιορισμών εξαρτάται από το πόσο καλά μπορεί να εκφραστεί με συντομία και σαφήνεια. Ως εκ τούτου, στην EDC/HRE, οι μαθητές πρέπει να αναπτύξουν τις ικανότητες για εξισορρόπηση της ελευθερίας της έκφρασης και της ισότητας των ευκαιριών. Οι ικανότητες αυτές περιλαμβάνουν τις γλωσσικές δεξιότητες, μια σαφή κατανόηση του υπό συζήτηση θέματος, και μια εκτίμηση του πλαισίου των κανόνων που παρέχουν την ισορροπία μεταξύ ελευθερίας και ισότητας.

Οι μαθητές πρέπει να μάθουν πώς να ασκούν τα δικαιώματά τους στην ελευθερία - για παράδειγμα, την ελευθερία της σκέψης, της έκφρασης, και της πρόσβασης στις πληροφορίες. Θα πρέπει επίσης να μάθουν να αμφισβητούν τις διακρίσεις, τόσο για δικό τους λογαριασμό όσο και για τους άλλους. Οι

εκπαιδευτικοί πρέπει να γνωρίζουν για τους άνισους όρους και τις άνισες ευκαιρίες μάθησης που έχουν τις ρίζες τους στη διαφορά, για παράδειγμα, του εισοδήματος και της εκπαιδευσης των γονέων, ή στο πολιτισμικό υπόβαθρο και την εθνική καταγωγή. Το σχολείο και η κοινωνία δεν μπορούν να επιτύχουν την ίση κατανομή, αλλά θα πρέπει να εξασφαλίζουν ίσες συνθήκες εκκίνησης. Στο σχολείο, η ρύθμιση αυτή θέτει στους εκπαιδευτικούς το καθήκον να λαμβάνουν υπόψη τις ειδικές μαθησιακές ανάγκες των μαθητών. Ισότητα δεν σημαίνει να αντιμετωπίζεται ο κάθε μαθητής με τον ίδιο τρόπο, αλλά να αντιμετωπίζεται με τρόπο που εξυπηρετεί τις ανάγκες του. Αυτό συνιστά λοιπόν στην πράξη τη διδασκαλία μέσα από τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Όπως η δημοκρατία, η ελευθερία και η ισότητα είναι στενά συνδεδεμένες με όλες τις βασικές έννοιες. Δεν είναι δυνατόν να φανταστεί κανείς καμία πτυχή της EDC/HRE χωρίς την εξέταση ενός θέματος που σχετίζεται με την ελευθερία και την ισότητα, που συνθέτουν την ανθρώπινη αξιοπρέπεια, και την ένταση μεταξύ τους.

6.2.8 Μέσα επικοινωνίας

Η έννοια αυτή αναφέρεται στην εμπειρία ότι, στη σύγχρονη κοινωνία, ζούμε σε μια κουλτούρα των μέσων επικοινωνίας. Τα μέσα επικοινωνίας είναι απαραίτητα στην άσκηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων μας – συμπεριλαμβανομένης της ελευθερίας της έκφρασης, της ανταλλαγής πληροφοριών, της πρόσβασης σε πληροφορίες, της συμμετοχής στην πολιτική, του ελέγχου της κυβέρνησης και της λήψης πολιτικών αποφάσεων, καθώς και του καθορισμού της διάταξης θεμάτων. Όσο πιο πολύτλοκες γίνονται οι κοινωνίες και οι δομές αμοιβαίας παγκόσμιας αλληλεξάρτησης, και όσο μεγαλύτερη η υποστήριξη και η καθοδήγηση που χρειαζόμαστε για να κατανοήσουμε τις προκλήσεις και τα θέματα του παρόντος και του μέλλοντος μας, τόσο περισσότερο θα βασιζόμαστε στα μέσα επικοινωνίας. Τα μέσα επικοινωνίας θέτουν μια πρόκληση - ανοίγουν νέες ευκαιρίες και εργαλεία για επικοινωνία και συμμετοχή, αλλά και για χειραγώγηση και εγκληματικότητα.

Τα μέσα επικοινωνίας είναι εμπορικές επιχειρήσεις, και «η αφήγηση και η πώληση» τείνουν να εμφανίζονται ως το ίδιο πράγμα. Τα μέσα μεταμορφώνουν την πληροφορία που μεταδίδουν. Οι μαθητές θα πρέπει, συνεπώς, να εκπαιδεύονται σε ικανότητες τόσο για τη χρήση συσκευών πολυμέσων (πώς να φτιάχνουν ένα μήνυμα), καθώς και για την αποδόμηση των μηνυμάτων που μεταδίδονται από τα μέσα ενημέρωσης. Τα μέσα επικοινωνίας διαδραματίζουν, επίσης, σημαντικό ρόλο στη σχολική κοινότητα. Οι μαθητές μπορούν να έχουν μεγαλύτερη επίγνωση του γεγονότος ότι τα μέσα επικοινωνίας αποτελούν μέρος της καθημερινής τους ζωής από ότι η γενιά των γονιών τους, και ιδιαίτερα οι εκπαιδευτικοί τους μπορεί να είναι πρόθυμοι να το παραδεχτούν. Μερικοί νέοι άνθρωποι είναι, συνεπώς, συχνά πιο έμπειροι χρήστες των μέσων επικοινωνίας από τους γονείς ή τους εκπαιδευτικούς τους. Στην EDC/HRE, η ικανότητα χρήσης των μέσων επικοινωνίας είναι το κλειδί για τη συμμετοχή και την ανάπτυξη ικανοτήτων σε πολλούς άλλους τομείς.

Η βασική έννοια των μέσων επικοινωνίας είναι στενά συνδεδεμένη με την κυβέρνηση και την πολιτική, την ταυτότητα, την ελευθερία και την υπευθυνότητα.